

**Regional Academy of Management
European Scientific Foundation Institute of Innovation
Regional Center for European Integration
National Institute of Economic Research
Sokhumi State University
Ukrainian Assembly of Doctors of Sciences in Public Administration
East European Institute
International University in Jalal-Abad
Taraz Innovation and Humanities University**

**MATERIALS
of the III International Scientific-Practical Conference
"INTEGRATION OF THE SCIENTIFIC COMMUNITY
TO THE GLOBAL CHALLENGES OF OUR TIME"**

**February 26-28, 2018
(Kyoto, Japan)**

Volume III

Kyoto, 2018

**UDC 001.18
LBC 72
M 33**

Editorial Board:

Chairman of the Board – Professor S. Midelski (Kazakhstan).

Members of the Board: D.Sc., Professor S. Baubekov (Kazakhstan), Ph.D., Associated Professor Zh. Duysheev (Kyrgyzstan), Ph.D., Associated Professor B. Gechbaia (Georgia), Ph.D., Professor O. Komarov (Kazakhstan), Associated Professor T. Kolossova (Kazakhstan), Associated Professor I. Makarycheva (Russia), D.Sc., Professor A. Mamasydykov (Kyrgyzstan), Ph.D., Associated Professor A. Morov (Russia), D.Sc., Professor Ye. Saurykov (Kazakhstan), D.Sc., Professor L. Qoqiauri (Georgia), D.Sc., Professor E. Romanenko (Ukraine), Ph.D., Professor L. Takalandze (Georgia), D.B.A., Professor T. Trocikowski (Poland), Associated Professor D. Zhelazkova (Bulgaria).

M 33 **Materials of the III International Scientific-Practical Conference «Integration of the Scientific Community to the Global Challenges of Our Time». In three volumes. Volume III – Kyoto, Japan: Regional Academy of Management, 2018. – 423 p.**

ISBN 978-601-267-055-4

This is a compilation of the materials of the III International Scientific-Practical Conference "Integration of the Scientific Community to the Global Challenges of Our Time", that was held in Kyoto, Japan, February 26-28, 2018.

Submissions cover a wide range of issues, primarily the problem of improving management, sustainable economic development and introduction of innovative technologies, improved training and enhancement of the development of "human capital", interaction between the individual and society, psychological and pedagogical foundations of innovative education.

Materials addressed to all those interested in the actual problems of management, economy and ecology, social sciences and humanities.

**UDC 001.18
LBC 72**

ISBN 978-601-267-055-4

© Regional Academy of Management, 2018

CONTENTS / СОДЕРЖАНИЕ

Organizers of the Conference / Организаторы конференции... 7

Contents / Содержание..... 8

SECTION 13.00.00 / СЕКЦИЯ 13.00.00

PEDAGOGICAL SCIENCES / ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ НАУКИ 14

13.1. Sh. Koshkarova, E. Bekkozha Leadership Qualities Structure of the Professional Training College Teachers..... 14

13.2. A. Abzalbekkyzy, D. Altynbekova Aspects of Inclusive Education for Oralman in Kazakhstan..... 19

13.3. M.A. Aytbaeva, Z.Z. Smailova The Influence of the Museum and Educational Environment on the Process of Socialization of Freshman Students in University Conditions..... 22

13.4. M.A. Aytbaeva, Z.Z. Smailova Museum and Educational Environment as a Means of Cultural Development of the Student's Personality..... 26

13.5. A.Zh. Kasabolat, G.K. Kusekeeva, S.Zh. Dosmaganbetov The Organization of Educational Process Using Interactive Methods 30

13.6. D.O. Tanayeva The Benefits of New Technology in Language Learning..... 33

13.7. A. Makulabayeva, A. Yessengaliyeva, L. Meyrambekova The Role of Teaching Philosophy and Epistemological Within Inclusive Teaching and Learning..... 38

13.8. A.Sh. Zhumasheva About Preparation of Pedagogical Specialists in the Conditions of Multilingual Education..... 43

13.9. K.C. Таукебаева, Д.К. Алимбек Социализация творчеством в рамках инклюзивного образования..... 51

13.10. С.К. Омаров, А.М. Омаров Мүмкіндіктері шектеулі балалардың кәсіби жетілуіне ілгері қадам..... 55

13.11. М.К. Орынбекова, Н.С. Жұмашева Қазақ ақын-жырауларының мұраларындағы жастарға патриоттық тәрбие беру мәселелері..... 58

13.12. P.K. Төлеубекова, E. Жуматаева Менеджмент инновационной технологии в высшей школе..... 64

13.13. Г.У. Карпыкова О формировании ценностных ориентаций студентов педвуза..... 70

13.14. В.К. Омарова Глобально и национально ориентированные подходы в образовании.....	76
13.15. Е.Ш. Қозыбаев, Г.Қ. Құлабекова Ұлттық құндылықтар – ұрпақ тәрбиесінің өзегі.....	84
13.16. А.О. Оразбаева, А. Танирбергенова Тұлғаның кәсіби өзін-өзі анықтаудың факторлары.....	89
13.17. Ғ.М. Әлжанов Этнодизайнның көркем білім беру мамандығы студенттерінің рухани дүниетанымын қалыптастырудағы рөлі.....	92
13.18. М.Е. Нурғалиева, Э.С. Ганиева Қазіргі білім беру ортасында студенттің интеллектуалдық әлеуетін дамыту.....	97
13.19. У.Ж. Жумабекова, Ж.Т. Кырыкбаева, Қ.К. Қыдырбай Формирование коммуникативной компетентности студентов вуза.....	101
13.20. П.Б. Сейітқазы, А.К. Абдиркенова Медиабілім - өмір бойы білім алудың басты шарты ретінде.....	105
13.21. К.К. Сулейменова Актуальность применения новых технологий в преподавании курса «Современная история Казахстана».....	112
13.22. А. Бидолдой, С.М. Дюсенов Қазақстан Республикасындағы білім беру: қазіргі жағдайы және даму перспективасы.....	116
13.23. С.Е. Мұхтар Оқушылардың ағылшын тілін меңгеру үдерісінде білімденудің инновациялық технологияларын қолданудың амалдары.....	121
13.24. Г.Б. Токтагулова, С.Е. Агыбаева Оқушылардың бойында рухани–адамгершілік құндылықтарды өзін-өзі тану пәні арқылы тәрбиелеу.....	127
13.25. С.Е. Агыбаева, Г.Б. Токтагулова Жасөспірімдік кезеңдегі агрессивті мінез-құлыққа өзін-өзі бағалаудың әсері.....	131
13.26. Ж.Б. Омарова Формирование ключевых компетентностей одаренных учащихся на уроках литературы.....	136
13.27. А.Б. Калиева, Р.Е. Кусаинова, Д.С. Алькеева Влияние языка обучения на развитие профессиональных качеств обучающихся (на примере системы образования в Республике Казахстан).....	141
13.28. Ж.Д. Саду Геометриялық оптиканы оқыту барысында оқушылардың танымдық қабілеттерін қалыптастыру жолдары.....	148

13.29. Ш.М. Майгельдиева, Ж.С. Асанова Формирование креативной образовательной среды на основе SMART-технологий.....	150
13.30. Ш.И. Исмуратова Подходы в организации научно-исследовательской деятельности будущих специалистов.....	157
13.31. Ж.С. Раимбаева Развитие исследовательских навыков учащихся на уроках физики.....	163
13.32. А.К. Бекенова Модель развития критического мышления студентов в процессе обучения.....	168
13.33. А.Т. Арзиева Критериалды бағалау жүйесінің тиімділігі.....	174
13.34. А.Т. Даулетбекова Болашақ педагог мамандардың зерттеушілік іс-әрекетін қалыптастыру бағытында оқытудың интербелсенді әдістерін лекция сабақтарында қолдану тиімділігі	177
13.35. В.С. Турегалиева, Ш.Н. Бисенова, К.Д. Джуманова, А.Е. Султангалиева Профессиональная деформация личности в педагогической деятельности.....	182
13.36. Д.А. Сейданова, Б.И. Сыдыманова, Р.С. Байгутова Жаңартылған білім беру жүйесінде инклюзивті білімнің қажеттілігі.....	195
13.37. А.С. Секенова, М.К. Сураншиева Развитие воображения детей дошкольного возраста посредством теории решения изобретательских задач (ТРИЗ).....	199
13.38. А.Ө. Керейбаева, Г.М. Байқожа, Б.Н. Шадиева Мектеп жасына дейінгі балалардың ертегілерге қызығушылығын қалыптастыру.....	203
13.39. Ж.Н. Кыстаубаева Работа с талантливыми и одаренными детьми как одно из условий современного обучения	207
13.40. О.М. Ташмуханова Нәтижеге бағытталған білім беруде мұғалімдердің шығармашылық іс-әрекетін ұйымдастыру.....	212
13.41. А.Б. Ахмеджанов, А.Ж. Анесова, А.Е. Беисова Халықтық педагогика дәстүрі - студенттердің болашақ кәсіби құзыретін арттыратын амал.....	216
13.42. К.Г. Архипова, Д.Ж. Жусупова, С.Т. Айсина Интегрированные уроки музыки и изобразительного искусства в школе....	224
13.43. А.Ж. Ермаганбетова, К.Б. Хамзина Медиа білімді ЖОО пәндерімен интеграциялау.....	231
13.44. О.М. Чернявская Формы сотрудничества и взаимодействия со стейкхолдерами в расширении образовательной среды вуза.....	236

3. Тұрғынбаева Б.А. Мұғалімдердің шығармашылық әлеуетін біліктілікті арттыру жағдайында дамыту: теория және тәжірибе. Алматы. 2005.

4. Әртүрлі педагогикалық басылымдар.

5. Автордың іс-тәжірибесінен.

13.41. Халықтық педагогика дәстүрі - студенттердің болашақ кәсіби құзыретін арттыратын амал

Асад Бисенгазизович Ахмеджанов

С. Торайғыров атындағы Павлодар мемлекеттік университетінің докторанты
(Павлодар қ., Қазақстан)

Альбина Жеңісқызы Анесова

PhD, С. Торайғыров атындағы Павлодар мемлекеттік университеті
(Павлодар қ., Қазақстан)

Алмагуль Еренбаковна Беисова

С. Торайғыров атындағы ПМУ ғылыми қызметкері
(Павлодар қ., Қазақстан)

Халықтық педагогикаға дәстүріне халықтың білім-тәрбиесі, халық педагогикасының зерттеу негізіне халық ауыз әдебиетінің шығармалары, этнографиялық материалдары, халықтық тәрбие дәстүрлері, халықтық ойындары, отбасы тәрбиесінің тәжірибелері т.б. жатады. Халықтық педагогика дәстүрі ауызша тарайды. Халықтық педагогика дәстүрлі ұлттардың санасындағы қалыптасқан салт-дәстүрлер этнопедагогика нысанында қоғам сұранысына орай өзгерістерге ұшырауы басты заңдылық болып табылады. Міне, осы мәселені студенттерге білім беруде ескерген жөн.

Халықтық педагогиканың, ата-бабаларымыздың бай мұрасын зерттеу, бізге жеткен салт-дәстүрлерді, тұтас өнегелерді оқыту-үйрету үдерісінде интеграциялық байланыстарды, көпшілік орындарында өткізілетін қоғамдық, әдеби және мәдени, мемлекеттік және кәсіби мерекелер, жәрмеңкелер, кәсіби және басқа әртүрлі тақырыптағы акциялар, аукциондар сияқты іс-шараларды қазіргі заманға сай мазмұндап ұйымдастыру адамзат құндылығы деңгейінде студенттердің өздерінің білім алып және тәрбиеленуге қол жеткізеді.

Халықтық педагогика дәстүрі халықтық тәлім-тәрбие мұрасы тұрғысында құрылады. Халықтық педагогика дәстүрінің мақсаты - ұлттық сана-сезімі мол, рухани деңгейі биік, іскер, еңбекқор, иманды, табиғи әдепті адам тәрбиелеу.

Тәрбиенің халықтық негіздемесі күрделі үрдіс, оның басты амалдарын ғасырлар бойы жинақталған халықтық өміртану қағидалары мен тәжірибелерінен туындайтын дәстүр-дағдылар және әдістерден

ізвестіру анағұрлым тиімді. Жеке тұлғаның ақыл-ойын, дүниетанымын өркендетуіне бейімдейтін халықтық педагогика дәстүрінің негізгі нысандарын қазіргі заманғы оқыту-тәрбиелеу қызметіне енгізудің нәтижесінде оқу мен тәрбие жұмысының күнделікті аса маңызды міндеттерін қамтитын: ақыл-ой, адамгершілік, қоршаған ортаны қамқорлыққа алу (жерді, суды, ауаны ластандырудан қорғау, аумақтың экологиялық ахуалын тұрақтандыру), физиологиялық және еңбек сүйгіштік сияқты әртүрлі аспектілердің адамдар санасына орнығу үдерістері жүзеге асырылады [1].

Адамның көру, тану және оны ойлау-түйіндеу арқылы дүниетанымы өркендейді. Табиғат - адамның мәдениетін өркендетудің қайнар бұлағы. Табиғатты сезінудің, онымен қауышудың нәтижесінде мәдениеттің нақты нысандары айқындалады. Мәдениет - адамның қалыптасуының және шығармашылығының өрлеу шыңы. Мәдениеті жоғары болмаса адамның адамзат құндылығын иеленуіне мүмкіндігі жоқ. Қоғамдағы біліктілік адамзат жаратылысындағы аса бай білім мен тәрбиені меңгере білуді қажет етеді. Еңбек, тұрмыс, сондай-ақ, берік сақталған адамдардың арасындағы дәстүрлі қарым-қатынастар жоғары мәдениетке және адамзат құндылықтарынан тыс қалмауға бейімдейді және оларды жан-жақты меңгеруге жеткізеді. Бұл үдерістердің бәрі жоғары оқу орындарында және жалпы қоғамда білімдендірудің стандартына сай дифференцияланған модельдердің жасалуы нәтижесінде іске асады [1].

Этнопедагогика ұғымы халықтық педагогика ұғымының мәнін ашпайды. Этнос үлкен халықтың арасындағы ұлт өкілдері. Мұндай ұлт өкілдерінде қалыптасқан педагогикалық талаптар жан-жақты қарастырылмайды. Этнопедагогика халықтық педагогиканың құрамдас бөліктерінің бірі болып табылады.

Этнопедагогика – балаларды, этикалық топтарды тәрбиелеу мен білім берудің отбасы, ру, тайпа, ұлт пен ұлыстардың моральдық-этникалық және эстетикалық құндылықтарының ежелден жинақталуы – эмпирикалық тәжірибесі жайлы ғылым. Ұлттар мен ұлыстардың өмір сүру дәстүрлері мен салт, әдет-ғұрып, ырым-жоралғыларының қазақ халқында бәріне бірдей санасында тұрақталып қалған тәлім-тәрбиесі.

Этнопедагогика – тұлғаның заңдылық сипаты бар әдет-ғұрып, салт-дәстүрге бейімдеуге әртүрлі әлеуметтік бірлестіктердің қарым-қатынасының құндылық жақтарын үйретуге, ұлттық тәрбие ісіндегі жетістіктерін нақты жағдайда пайдалануға үйрететін көп салалы білімдердің ғылыми негізі.

Жеке тұлғаны қалыптастыратын және оны қоғамға бейімдейтін халық бұқарасының көзқарастары мен салт-дәстүрлері. Ауыз әдебиетінде, салтында, балалар ойынында сақталып келген халықтың тәрбие дәстүрлері жөніндегі тәжірибелері, халықтық эмпирикалық білімдер саласы болып табылады [2].

Этнопедагогика мазмұны халықтық педагогика дәстүрлерінің материалдарын жинақтау, талдау, жүйелеу: тәрбие туралы халықтық білім, халық даналығы, діни ілім ертегілер, аңыздар, жырлар, (жұмбақтар, мақал-мәтелдер, ұлттық ойындар, ойыншықтар, тұрмыстық жағдаяттар, дәстүрлер, әдет-ғұрыптар, ырымдар) педагогикалық жеке ой-пікірлер, тұжырымдар, түйіндерден тұрады. Этнопедагогика дәстүрлерінің мазмұны бірнеше бағыттарды оқытып үйретеді: негізгі халықтық педагогикалық ұғымдар (адамның объектісі және субъектісі (өзінен туған балалар, өзінен тумағандар, орта), өзара қарым-қатынас үрдісінде жеке тұлғаның дамуы; тәрбиені ұйымдастыруы (мерекеге және еңбекке қатысты бірлестіктер), тәрбие функциясы (еңбекке даярлық, адамның мінез-құлқын қалыптастыру, ақыл-ойын дамыту, денсаулығын қорғау т.б.), тәрбие факторлары (табиғатпен қарым-қатынас, ойын, дәстүр, дін, іс, өнер, мысал, мұрат), тәрбие әдістері: (сендіру, үлгі-өнеге, бұйрық, жаттығулар, түсініктемелер, үйрену, тілек-бата, қорғау, ант, мұқату, парыз-уағыз, жазалау), тәрбие құралдары (әлпештеу, күлдіргі ойындар, санамақтар, жұмбақтар, мақал-мәтелдер, жаңылтпаштар, ертегілер, эпостар, аңыздар, мифтік ұғымдар т.б.).

Жіктемемен берілген этнопедагогика дәстүрлерінің мазмұны бүгінгі студенттерді оқыту және тәрбиелеу үрдісіне де жат емес. Керісінше, жасампаздық қабілетке бастау амал-дәстүрлерінің этнопедагогика мазмұны болмақ.

Этнопедагогика – саясаттан тыс ғылым. Әрбір халықтың өзіндік ерекшеліктеріне қарамастан, оларға тән ортақ тәрбие арқылы білім мен ғылымға шығар харекеттік мән бар. Олар: тәрбиенің адам тағдырының құтты, бақытты, дәулетті, білімді болуына бағдарлануы; табиғатты сүйюі, өзінің шұғылданатын кәсібін және даналықты қадірлеуі; ұлттық құндылықты ұрпақтан-ұрпаққа жеткізуі; этнопедагогиканың ғаламдасуы; әр тәрбиеленушінің еркіндігі, дербестігі, жеке тұлғаға бағытталуы. Халықтық педагогика дәстүрінің басты мәні кішінің үлкенді сыйлау, үлкеннің ұлағат беру, жатты жатсынбай, жолаушыға құрметпен қарау, еңбекшілдікке, адамгершілікке, шындық пен әділдікке тәрбиелеуінде; аруақты сыйлау негізінде туған жерін, қонысын қастерлеп, елі мен жерін көздің қарашығындай қорғай білуге үйретуінде.

Әр ұлттың, халықтың өзіндік ерекшелігі бар. Отырықшылар және көшпенділер немесе осы екеуін қатарынан басынан өткеретін халықтарда да кездеседі. Өу бастан «ұлт», «халық» деген мәртебеге ие болғанға дейін олардың сана-сезімдерінің сәбилік дәуірден бірте-бірте есею үдерістері болып отырады. Сол себепті сонау ықылым заманнан аспанға, отқа, суға, жерге табыну дағдысы бүгінгі күнге дейін жалғасын тауып келеді. Адам баласының таным деңгейі бірден өркениеттілікке жетпегені тарихи деректемелерден белгілі. Осындай іс-әрекет шегіне қатысты әр ұлттың әнұраны, елтаңбасы қалыптасып, қоғамдық формациялар өзгеріске ұшырағанда, олардың сапасы да басқаға ауысады. Бірақ негізгі ұлттық сипаттағы ежелден қалыптасып келген

дәстүрлер жалғасын тауып отырады. Мәселен, Күннің нұры, пырақтың қанаты (елтаңба), тудың көгілдірлігі, күннің нұры мен шаңырақтың үндестігі де сонау заманнан бергі дәстүрдегі нысандар болып келеді. Ұлттың танымдық деңгейі – оның ұлттық психологиясын қалыптастыруға бірден-бір себепші. Халықтық педагогиканың арнасы кең. Барлық ғасырлар бойы бүгінгі күнге дейін өшпей келген салт, дәстүр, ырымдар мен жоралғы, ғұрыптардың барлығын ғылыми негіздемеге салғанда, ол өзінің ауқымын ықшамдайтын дәрежеде болады. Сөйтіп, халық педагогикасының нысанында этнопедагогика ілімі туады. Дүниетанымдық пайым алдымен өмір сүру дәстүрлерінде сыннан өту арқылы сараланып отырады [3].

Педагогикалық мәдениет халықтар арасында өмірге қатысты болып келеді. Үлкенді сыйлау, кішіге құрмет, ізет көрсету. Өзінен дәрежесі жоғары адамдармен санасу, оларға тағзым жасау. Қыз бала мен ер бала тәрбиесінің екі түрлі болуы және т.б. атап өткен орынды. Этнопедагогика халықтық педагогиканың сабақтастық қағидасынан сараланған деп түйін жасауға негіз бар.

Халықтық тәрбие туралы жинақталған ой-тұжырымы, халықтық мұрат деңгейінде кемелденген адам туралы А.Құнанбаевтың ғылыми пайымдарына сүйенеміз.

Ғасырдан-ғасырға жинақталған халықтық мүдде-мұрат дәстүрінің жалпы міндеті арқылы кәмалаттық тәрбие беру көзделді. Оған адамгершілік мұраты және адам бойындағы өзіне қажетті саналы күш-қуатын тәрбие мен бейімділікке жүгіндіре алу үдерісі жатады. Ол – адамның қарапайым педагогикалық іс-әрекеттен күрделі харакеттерге ынталануы. Қоғамдағы әлеуметтік-экономикалық жағдай өзгерістері – еңбек сипатында, тәрбиенің мақсатында күрделендіруі өзін-өзі білуге үйретеді. Кемелденген тұлға өзінің іс-әрекетін, еңбегін күрделендіріп, дамытады. Оның еңбек құралдарын жасаудағы эстетикалық талғамы тұрақтанады. Адамның тұлғалық амалына байланысты ұғымының өзгеруі, халықтың әртүрлі болмысына орай мұраттардың түрленуі халық ауыз әдебиетінде баяндалған. Мысалы, түркі жұртында ақыл-ой, туысқа деген қамқорлық, еңбекқорлық, кеңжүректілік, қайырымдылық, ата-бабалар дәстүрі құрметтеледі. Орыс халқында сұлулық, ақыл-ой, батырлық, батылдық, денсаулық және барлық халыққа тән мәртебелі қасиеттер; басқа ұлттар арасындағы ұлттық намысы, ата-баба өсиеттеріне бас ию, Отан алдындағы парыз дәстүрі берік сақталып келеді. Парасат, еңбек, табандылық, төзімділік, шыдамдылық қасиеттері арқылы бақытты, құтты, дәулетті болуға ықыластану – барлық халықтар өмір тануының өзегі. Кемелденген адамды тәрбиелеу дәстүрінің амалдары: нәрестенің өмірге келуіне қатысты жақсы ой, тілек жырлары; болашақ өмір кілті жас нәрестенің атын таңдау; ұлағатты, озықтық, отбасыларымен туыстасуға ниеттену; сөзбен істің қабысуы, оның бірлігі. Тәрбие факторының дәстүрдегі ақиқаты – табиғат. Табиғатпен үндестік. Табиғаттағы сұлулықты пір тұту; байқағыштық;

жалпыадамзаттық мұраттар: тұрмыстық жырлар, той-думандар, ұлттық спорттық жарыстар, айтыс, бәйге, қыз қуу, алтыбақан, ақсүйек т.б. адамның рухын көтерер қозғаушы күш ретінде дамыған [4].

Этнопедагогика – жалпыадамзаттық ізгілікті дарытушы ілім, сондықтан оның кемелді адам факторын шешуге мүмкіндігі мол амалдар.

Мақал-мәтелдер, нақыл сөздер – философиялық ой-түйіндер. Мақалдар - өлең өрнегімен, әндерді ырғақпен негізгі ойды айшықтайтын түйін. Мақалдың құрамы: 1) пайымдау (айтатын ойдың түп негізі); 2) ой қорытындысы. Мақалдардың екі мағынасы: тура және ауыспалы. Мақалдардың кейбір сыңарлары нұсқалы сөз қанатын ауыстыруы. «өлең сөздің патшасы», «Қызым саған айтам, келінім, сен тыңда» т.б. Мақалдың екінші сыңарының мәтелге айналу заңдылығы. Мақал-мәтелдердің адам өміріне үлгі-өнеге құралы ретінде пайдаланылуы. Мақал-мәтелдердің тақырыптарының салалық жіктемесі (елдік, ынтымақтастық және т.б.).

Мақал-мәтелдердің болашақ студенттердің білім алу үдерісіне бүгінгі күнге дейін құнын жоймай келуі оның тәрбиелік мәнділігінде. Мақал-мәтелдердің балаларды тұлғалыққа бағдарлауы (адамгершілік, шыншылдық, мейірімділік, қайырымдылық, ризашылық, ақыл-ой толысуы т.б.) дамуына түрткі болып келеді.

Нақты бір зат туралы тұспалдап, ұқсатып, бейнелеп айту. Баланы ойланту оның танымдық, білімдік, тағылымдық ұғымдары мен түсініктерін ой-қиял елегінен өткізу, тұжырым жасап, шешімге келу тапқырлығы мен дүниетанымдық дәрежесін байқау амалы – жұмбақ. Қоғам өзгерісіне қарай жұмбақтардың мағынасы өзгеріп отырады.

Баланың тілін ширатуға, дыбысжасам (дыбысталуға қатысты ұғым) мүшелерінің дұрыс қалыптасуына қызмет ететін құрал – жаңылтпаштар. Тіл мүкісінен сақтандыратын, мүдірмей сөйлеу дағдысын қалыптастыратын, жаңылмай, кідіріс жасамай ойын толық жеткізетін, сөз қадірін білу сезімін тәрбиелейтін, қиялын дамытатын ой-өрнегінің жинағы.

Халықтық дәстүрлерге қатысты жырлар – халық ауыз әдебиетінің қайнар көзі. Жырлардың өзі – адамзатты туған күнінен бастап, өмірінің соңына дейін қамтитын тағылымдық, тәрбиелік амал. Оның құрамдары: бесік жыры, тұсау кесер, санамақ, мазақтама, тақпақ, батырлар жыры, тұрмыс-салт жырлары, беташар, шілдехана, наурыз, бата-тілек. Аталған құрамдар - халық дәстүрлерінің саласы.

Халықтық дәстүрдегі бала тәрбиесіндегі амалдардың бірі – ертегі. Тұрмыс салтқа қатысты ертегілер: Ойсыл қара (түйенің иесі), Қамбар ата (жылқы иесі), Зеңгі баба (сиыр, қара мал иесі), Шопан ата (қой иесі) – Сек-Сек ата (ешкі иесі). Хайуанаттар туралы ертегілер: Ақ қасқыр; қиял-ғажайып ертегілер: ұшқыш кілем, зымыран. Батырлық туралы ертегілер: Күн астындағы Күнекей қыз, Ер Төстік, Керқұла атты Кендебай және т.б. Аңыз ертегілер: Алдар Көсе, Жиренше, Қожанасыр.

Ертегілердің жетілген түрі – аңыз әңгімелер. Оның салалары: 1. Аспан әлемі, жан-жануарлар, жер, су, мекен аттары. Ру, тайпалардың шығу тегіне қатысты аңыздар. Діни-эзотериакалық ой-түйіндер, әлеуметтік арман-қиялдар. Тарихи қаһармандық құбылыстар. 2. Жетіқарақшы, Үркер жұлдыздары, Самұрық пен Бозінген жайлы оқиғалар. 3. Алты арыс Алаш; Домалақ ана т.б. ру, тайпалардың шығу тегі. 4. Лұқпан Хакім; Қағбаның қаратасы діни философиялық тұжырымдар. 5. Жерұйық жайлы әсем елес суреттері. Ертегі өмір сүруге мысал ретінде рөл атқарып, жасөспірім балалардың қиялын дамытуға бірден-бір басымдықта болып келген.

Халықтық дәстүр тәрбиесінің негізгі факторлары: табиғат, ойын, сөз өнері, іс, қарым-қатынас, дәстүр, тұрмыс, өнер, дін, мұрат, нышан. Адам өмір сүруінің әлеуметтік ортасы – табиғат. Әр ұлттың табиғатқа деген өзіндік сүйіспеншілігі, елжандылық, табиғат қорғау сезімі, табиғатпен үйлесімділік көрініс те адамның қазақ халқының табиғат тылсымын түсінуі, ауа райын болжау тәсілдері, табиғат құпиясын терең білуі, айсыз түнде жұлдызға қарап жол табуы, көз айырмас боранда жердің шөбіне қарап ел тануы – халықтық дәстүрдің ерекшелігі.

Халықтық дәстүрдегі ойын мен сөздің рөлі өте жоғары болған. Ойын – балалардың іс-әрекетіндегі көпқырлы, бай сала. Ойын ойнау арқылы балаларда өнер дамиды. Ойын - өмір талабы. Балаларды бастаған істі аяғына дейін жеткізуге, ұйымшылдыққа, кешендікке, ұшқырлыққа үйретеді. Ойынның ауқымы неғұрлым көпқырлы болса, оның тұлғалық болмысты тәрбиелеуге мүмкіндігінің мол екендігі байқалады. Ойын әр баланың өзін-өзі тануына, өзіндік нәтижелі іс-әрекет жасауына ықпал етеді. Ұлттық ойынның түрлері: алтыбақан, ақ сүйек, белбеу соқ, асық ойнау, хан ойыны, күзет, ай керек, соқыр теке, жасырынбақ, қыз қуу, аударыспақ, көкпар тарту, палуан күрес т.б.

Халықтық дәстүрдің бір факторы – еңбек. Еңбек – адам өмірінің негізгі факторы. Аз сөйлеп, көп нәтижеге жету – еңбек заңдылығы. Еңбек арқылы адам бойында іскерлік, дағды ширайды.

Халықтық дәстүр - ұрпақ сабақтастығы. Дәстүр – адамдардың қоғамдық қатынастарындағы көптеген нәрселерді алдын-ала білуінің бағдары, келешекке қандай да болсын заңдылықтарды, ережелерді, қағидаларды болжап отырудың амалы. Дәстүр – жалпы халықтың ортақ игілігі. Дәстүр – әдептілік пен инабаттылықтың нормаларын құрушы, салт-сананың, тәлім-тәрбиенің қағидаларын кейінгі ұрпақтарға жеткізуші, қоғам алдында жауапкершілігін арттырудың себепшісі. Дәстүр – жеке тұлғалар мен жұртшылық қауымды біріктірудің, ұжымдастырудың қуатты құрал қызметін атқарушы. Дәстүр – адам тәнінің, жанының, рухының ең биік деңгейге бағдарлануының тәсілі, рухани нәрдің даму көзі болып есептеледі [5].

Этнопедагогика іліміндегі педагогикалық ой-пікірлер – ғасырлар ауқымындағы қазақ халқының тәжірибеден сұрыпталған мәдени мұрасы. Қазақ халқы - өзінің тарихи дамуында тәлім-тәрбиеге қатысты

тәжірибе, ереже, қағида және мінез-құлық нормаларын жақтаушы, кейінгі ұрпаққа жинақтаушы. Жеке тұлғаның қазақ халқының этнопедагогикасында моральдық-психологиялық үлгі-өнегесіне көңіл бөлінген. Көшпенді тұрмыс, ұшы қиырсыз жазық дала, әлеуметтік-экономикалық хал-ахуалдың балаларға тәрбие берудің айрықша түрлерін дүниеге әкелінді. Моральдық-психологиялық бағдар – еңбексүйгіштік қиыншылыққа төзе білушілік, ел намысын қорғаушылық, жаудан беті қайтпаушылық, ата-тегін жадында сақтаушылық, ата салтын бұзбаушылық, т.б. сапаларды сомдаушы. Қазақ этнопедагогикасының психологиялық жағы – бірауыздық қауымдастық.

II ғ. Шу өзенінің алқабын Білге Қаған мен оның інісі Күлтегін Таң (Қытай) – империясынан ұдайы қорғап отырған қолбасшылар. Біздің бүгінгі мәдени мұрағатымызға айналған көне дәуір ескерткішінің өсиетнамасы, ежелгі дәуірдегі бабалар ерлігі мен батырлық дәстүрлері, тұрмыс-салтын жұртқа паш ететін шежірелері бүгінгі ұрпақтың қазынасы. Күлтегін - ұлан-асыр кең даланы еркін билеген тұлғалы батыр. Тоныкөк – жаугершіліктен шығар амалдарға философиялық пайым құрастырушы кемеңгер. Құлпытастардағы балаларды, жасөспірімдерді Отансүйгіштікке, Елжандылыққа баулитын жігерлі сөздердің құдіреті: «Құлақ қойып тыңдаңыздар, ...Су ағысы тартылса, жас жапырақ құрайды, адамдардан күш кетсе - жат кісіге бағынады... Менің ағам мені адам етті...» деген лұғат сөздер құлпытастың өзегі.

870-950 жж. Әбу Насыр әл-Фарабидің жан қуаты жайлы даналық ой-тұжырымдары бүгінгі күнге дейін өзінің құндылығын жойған жоқ. Фарабидің таным, интеллектуалды әлеует жайлы ой-пікірлері интеллектілі әлеует туралы, түйсік пен қабылдау, ес секілді сезім тетіктеріне берген тағылымы айқындалған. Ойлау мен сөйлеудің өзара байланысы жайлы тұжырымы, әл-Фараби іліміндегі сезім мен эмоцияның жан қуатының нышаны деп есептемей, жүйке жүйесінің бояу-реңі сапасында тануы, әл-Фарабидің философиясындағы төрт тағанның (әуез, өнер, әлеует, медицина) бүгінгі ғылымға пайдасы тиіп отыр [5].

X-XII ғғ. Қарахан мемлекетінің тұсында өмір сүрген Жүсіп Баласағұн – халқын басқаратын бектің сипатын сомдаған кемеңгер данышпан. «Құтты білік» - елінің несібелі, құтты, бақытты, дәулетті болуына ақыл берелік шығарма. Бәйіт жанрымен өрілген бұл шығарманың кейіпкерлері – Нұрлы, Құтты, Бақытты болудың амалдары, төрт құбыладан тұратын мінез-құлық қасиеттері жіктелген. Оның біріншісі – әділет, екіншісі – дәулет, үшіншісі – парасат, төртіншісі – қанағат. Төрт құбыланың өзара байланысының мәні – олардың осал мінез-құлықтарын бір-біріне айқындап берумен нақтыланған. Шығарманың түйіні – 4 құбыла бір-бірімен жеке тұлғаның бойында тұтастық сапада келеді. Бәйіттің Бограханға арналуы. «Құтты біліктің» Венадан табылып, оны А. Егеубаевтың қазақшаға ерекше аударып, көпшілікке ұсынған.

Ж. Баласағұни ізгілікті сипатты Күннің Нұрынан, Рухани және заттық дәулеттен, үш иерархияның қосындысы қанағаттан тұрар ұсақ құрамдылықтардың тұтас жүйесін «Құтты білік» бәйітінде түзіп берген.

XI ғ. Махмұд Қашқари – диалектілік сөздік қорын сөйлетуші кемеңгер ғалым. Ұлт ішіндегі әртүрлі атаулармен бір затты атайтын дағдыны жоюға қатысты сөздік. «Диуани лұғат ат-түрік» - сөздікте батырлыққа, ерлікке, күрес жырларына, дидактикалық сарындағы өлеңдерге, оқу-білімге шақыратын шығармалық ұғымдар, ортақ сөздермен аталады.

Түркі сөздігінің жинағы - түркі жұртының бір сабағы қазақ елінің білімі мен ғылымын қалауына себеп болған еңбек, аталған сөздік ұлттық тәлім-тәрбиенің арғы тегін көрсететін құнды дүние.

XII ғ. Ахмет Иүгнеки – «Ақиқат сыйы» атты кітабымен тәлім-тәрбие, адамгершілік, білім, кісілік өнеге-үлгілерді өлең өрнегімен жеткізуші кемеңгер.

Халықтық әдепті өмір құбылыстарынан жоғары қоюшы. Тыңдаушысы мен оқушысын қияңқылық, кекшілдік, қыршаңқылық, қисықтық секілді адам бақытына кеселдік келтірер қылықтардан аулақ болуына және қисынды, инабатты, мейірімді, әдепті қылықтарды дарытуға үндеген. Әдептіліктің бір белгісін жомарттық деп есептеген. Аталған жақсы қылықтардың қайшылықта келетін түрлері тәкаппарлық, өркөкіректік екендігін ескертеді. Әдептілік жақсы құлықтың болуының өзі ол адамның тектілігінде деген философиялық тұжырым жасаған. (Нац код)

XII ғ. Құл Қожа Ахмет Иассауи – даналық өнерінің сырын айқындайтын «Даналық кітабын» жазған ғұлама. Ж. Баласағұни іліміндегідей бұл шығарманың сыртқы құрылымының төрттіктен тұратыны: 1. Шарифат; 2. Тариқат; 3. Мағрифат; 4. Хақиқат. Діни шығармалардың ғылыми сипатын таба білу өнеріне үнделді. Сопылық ой-тұжырымдарды насихаттайтын (адалдық пен имандылықтың жолы мен оған қол жеткізер жолы).

Қорыта келгенде, халықтық дәстүр студенттердің болашақ кәсіби құзыретін арттыратын амалдар екеніне көз жеткізеді.

Әдебиеттер:

1. Әбілова З. Ә., Қалиева Қ. М. Этнопедагогика. – Алматы, 1999 ж.
2. Табылдиев Ә. Халық тағылымы. – Алматы, 1992 ж.
3. Ғаббасов С. Халық педагогикасының негіздері. – Алматы, 1995 ж.
4. Жарықбаев К.Б. Қазақтың тәлімдік ой-пікір антологиясы. – Алматы, 1994 ж.
5. Е. Жұматаева. Жоғары мектеп дидактикасы. Павлодар: ЭКО, - 2006, - 315 б.
6. Волков Г. Н. Этнопедагогика. - Чебоксары, 1974.
7. Бромлей Ю. В. Этнос и этнография. – М.: Наука, 1973. – 83 с.

8. Кукушин В. С. Этнопедагогика и этнопсихология. – Ростов-на-Дону, 2000.

13.42. Интегрированные уроки музыки и изобразительного искусства в школе

Ксения Геннадьевна Архипова

магистр педагогики и психологии, старший преподаватель кафедры искусств. Костанайский государственный педагогический институт
(г. Костанай, Казахстан)

Дина Жетписпаевна Жусупова

старший преподаватель кафедры искусств.
Костанайский государственный педагогический институт
(г. Костанай, Казахстан)

Сулушаш Темиртаевна Айсина

магистр педагогики, старший преподаватель кафедры искусств.
Костанайский государственный педагогический институт
(г. Костанай, Казахстан)

Актуальность интегрированных уроков музыки и изобразительного искусства продиктована новыми социальными запросами, предъявляемыми к школе, и обусловлена жизненными изменениями. Современная система образования направлена на формирование высокообразованной, культурной, интеллектуально - развитой личности.

Появляются уроки, которые проводят совместно учителя-предметники. Цель таких уроков - 'погружение' в определенную культурную эпоху, 'диалог' с ней, постижение ее духовных ценностей. Происходит соединение науки и искусства, что приводит к творческому развитию, к появлению новых педагогических технологий, особых форм мышления. Сотрудничество учителей, учеников показывает, что такая интеграция необходима учителю как современный язык общения, как метод, который позволяет перенести научные знания в свой предмет.

В настоящее время интеграция является определяющей тенденцией познавательного процесса. На сегодняшний день самостоятельность предметов, их слабая связь друг с другом вносят серьезные трудности в формировании целостной картины мира, препятствуют органичному восприятию. В таких условиях о целостном восприятии мира у учащихся не может быть и речи. Именно такие уроки в школе, объединяющие учебные предметы: музыку и ИЗО, способствуют развитию индивидуальных форм восприятия каждого ученика. Они имеют взаимопроникающую форму. Она строится на основе одного вида деятельности, в которую вплетаются другие: познавательные, слушание музыки, восприятие живописи,

Regional Academy of Management
European Scientific Foundation Institute of Innovation
Regional Center for European Integration
National Institute of Economic Research
Sokhumi State University
Ukrainian Assembly of Doctors of Sciences in Public Administration
East European Institute
International University in Jalal-Abad
Taraz Innovation and Humanities University

MATERIALS
of the III International Scientific-Practical Conference
"INTEGRATION OF THE SCIENTIFIC COMMUNITY
TO THE GLOBAL CHALLENGES OF OUR TIME"

February 26-28, 2018
(Kyoto, Japan)

Volume III

Kyoto, 2018

All materials are published in author's edition.
The authors are responsible for the content of articles and for possible
spelling and punctuation errors.

Все материалы опубликованы в авторской редакции.
Ответственность за содержание статей и за возможные
орфографические и пунктуационные ошибки несут авторы.

© Regional Academy of Management, 2018